

Số: /BC-UBND

Bình Định, ngày tháng 5 năm 2021

BÁO CÁO

Tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay số 33 về bảo vệ trẻ em và hợp tác trong lĩnh vực nuôi con nuôi quốc tế

Kính gửi: Bộ Tư pháp

Thực hiện Quyết định số 2103/QĐ-BTP ngày 14/10/2020 của Bộ Tư pháp về việc ban hành Kế hoạch tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay số 33 về bảo vệ trẻ em và hợp tác trong lĩnh vực nuôi con nuôi quốc tế, Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định báo cáo kết quả thực hiện như sau:

I. KẾT QUẢ CÔNG TÁC CHỈ ĐẠO, TỔ CHỨC THỰC HIỆN LUẬT NUÔI CON NUÔI VÀ CÔNG ƯỚC LA HAY

1. Công tác xây dựng kế hoạch triển khai, ban hành văn bản chỉ đạo, đôn đốc, hướng dẫn thực hiện Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay

Triển khai Quyết định số 1985/QĐ-BTP ngày 13/7/2012 của Bộ Tư pháp về việc ban hành Kế hoạch triển khai đăng ký việc nuôi con nuôi thực tế theo quy định của Luật Nuôi con nuôi, Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã ban hành Kế hoạch triển khai đăng ký nuôi con nuôi thực tế theo quy định của Luật Nuôi con nuôi, tiến hành rà soát, đánh giá tình hình con nuôi thực tế trên địa bàn tỉnh. Thực hiện Kế hoạch trên, Sở Tư pháp đã ban hành các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn triển khai Kế hoạch đăng ký nuôi con nuôi thực tế trên địa bàn tỉnh Bình Định; tổ chức báo cáo kết quả rà soát, thống kê tình hình đăng ký nuôi con nuôi thực tế gửi Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố để đôn đốc thực hiện Kế hoạch.

Triển khai Quyết định số 986/QĐ-BTP ngày 23/04/2019 của Bộ Tư pháp ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị định số 24/2019/NĐ-CP ngày 05/3/2019 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 quy định chi tiết một số điều của Luật Nuôi con nuôi, Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã ban hành Quyết định số 1801/QĐ-UBND ngày 28/5/2019 ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị định số 24/2019/NĐ-CP ngày 05/3/2019 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 quy định chi tiết một số điều của Luật nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh Bình Định.

Thực hiện Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay, Quyết định số 1985/QĐ-BTP ngày 13/7/2012 của Bộ Tư pháp ban hành Kế hoạch triển khai đăng ký nuôi con nuôi thực tế; Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã ban hành

Quyết định số 521/QĐ-UBND ngày 27/3/2021 về việc ban hành Kế hoạch triển khai đăng ký nuôi con nuôi và Quyết định số 74/2020/QĐ-UBND ngày 30/11/2020 ban hành Quy chế phối hợp về giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Bình Định.

Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã chỉ đạo Sở Tư pháp thường xuyên phối hợp với Sở Lao động - Thương binh và Xã hội công bố danh sách trẻ em cần tìm gia đình thay thế trong nước theo quy định của Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành Luật; đồng thời, rà soát, tham mưu Ủy ban nhân dân tỉnh công bố thủ tục hành chính trong lĩnh vực Tư pháp thuộc thẩm quyền giải quyết của ngành Tư pháp, trong đó có thủ tục liên quan đến nuôi con nuôi và ban hành Quyết định số 1053/QĐ-UBND ngày 27/3/2021 phê duyệt quy trình nội bộ giải quyết 02 thủ tục hành chính liên thông trong lĩnh vực Nuôi con nuôi thuộc phạm vi chức năng quản lý của Sở Tư pháp tỉnh Bình Định.

2. Công tác tuyên truyền, phổ biến Luật Nuôi con nuôi, Công ước La Hay và các văn bản chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ

Triển khai thực hiện Luật Nuôi con nuôi được Quốc hội khóa XII, kỳ họp thứ 7 thông qua ngày 17/6/2010 và có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2011, Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Nuôi con nuôi; Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã chỉ đạo Sở Tư pháp, Ủy ban nhân dân cấp huyện tổ chức nhiều đợt phổ biến giáo dục pháp luật, tập huấn nghiệp vụ về hộ tịch, Luật Nuôi con nuôi và Nghị định số 19/2011/NĐ-CP đến các sở, ban, ngành tỉnh, Phòng Tư pháp cấp huyện, công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã và Nhân dân trên địa bàn tỉnh nhằm nâng cao nhận thức pháp luật trong lĩnh vực nuôi con nuôi như: Hội nghị tập huấn và phối hợp tổ chức nhiều cuộc tuyên truyền văn bản pháp luật cho công chức Tư pháp - Hộ tịch và Nhân dân trên địa bàn tỉnh, cấp phát hơn tài liệu, tờ gấp tuyên truyền Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành Luật.

Hàng năm, Sở Tư pháp phối hợp với Sở Nội vụ tổ chức các lớp tập huấn bồi dưỡng nghiệp vụ về hộ tịch, nuôi con nuôi, triển khai các văn bản: Thông tư số 12/2011/TT-BTP ngày 27/6/2011 của Bộ Tư pháp về ban hành và hướng dẫn việc ghi chép, lưu trữ, sử dụng biểu mẫu nuôi con nuôi, Thông tư số 24/2014/TT-BTP ngày 29/12/2014 của Bộ Tư pháp sửa đổi, bổ sung một số điều của Thông tư số 12/2011/TT-BTP ngày 27/ 6/2011 của Bộ Tư pháp về việc ban hành và hướng dẫn việc ghi chép, lưu trữ, sử dụng biểu mẫu nuôi con nuôi cho công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã. Sở Tư pháp đã kịp thời giải đáp các vướng mắc về công tác đăng ký nuôi con nuôi cho công chức Tư pháp - Hộ tịch.

Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã chỉ đạo Sở Lao động - Thương binh và Xã hội phối hợp với các đơn vị có liên quan phát hành 1095 tài liệu hướng

dẫn phân loại và lập danh sách cần tìm gia đình thay thế theo quy định của pháp luật về nuôi con nuôi.

3. Công tác tập huấn, hướng dẫn nghiệp vụ giải quyết nuôi con nuôi theo quy định của Luật Nuôi con nuôi

Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định đã chỉ đạo Sở Tư pháp và Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố tổ chức các đợt tập huấn về nghiệp vụ nuôi con nuôi cho đội ngũ công chức Tư pháp - Hộ tịch làm công tác nuôi con nuôi. Đối với những vụ việc phức tạp, Sở Tư pháp đã kịp thời xin ý kiến Cục Nuôi con nuôi Bộ Tư pháp nhằm tạo điều kiện thuận lợi nhất cho công dân trong việc yêu cầu cho, nhận con nuôi của người dân.

Qua kiểm tra, hướng dẫn nghiệp vụ, công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã đã từng bước nâng cao chất lượng trong việc thực hiện đăng ký hộ tịch, nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh.

4. Công tác bảo đảm cơ sở vật chất, kinh phí, tổ chức bộ máy và nguồn nhân lực để triển khai thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay

Cơ sở vật chất, kinh phí, tổ chức bộ máy và nguồn nhân lực để triển khai thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay trên địa bàn tỉnh Bình Định không được bố trí riêng mà sử dụng chung với nhiệm vụ công tác tư pháp.

Sở Tư pháp là cơ quan tham mưu giúp UBND tỉnh trong việc thực hiện các nhiệm vụ quản lý nhà nước về đăng ký nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh. Phòng Tư pháp cấp huyện giúp UBND cấp huyện quản lý nhà nước về đăng ký nuôi con nuôi trên địa bàn; Phòng Tư pháp cấp huyện không có biên chế chuyên trách theo dõi lĩnh vực nuôi con nuôi. Đối với UBND cấp xã thực hiện đăng ký nuôi con nuôi được giao cho công chức Tư pháp - Hộ tịch thực hiện. Hiện nay, cơ bản đội ngũ, công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã từng bước kiện toàn, cơ bản đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ công tác.

II. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ THI HÀNH LUẬT NUÔI CON NUÔI VÀ CÔNG ƯỚC LA HAY

1. Đối với công tác nuôi con nuôi trong nước

1.1. Đánh giá kết quả đạt được

Việc giải quyết cho nhận nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh Bình Định được thực hiện đúng trình tự, thủ tục theo quy định của Luật và các văn bản hướng dẫn thi hành. Theo đó, đã góp phần giúp cho nhiều trẻ em có được mái ấm gia đình, được chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục tốt. Đồng thời, thông qua việc giải quyết nuôi con nuôi cũng góp phần quan trọng bảo đảm cho nhiều người, đặc biệt phụ nữ độc thân hoặc các cặp vợ chồng hiếm muộn được có quyền làm cha, mẹ.

Việc thực hiện báo cáo tình hình phát triển của con nuôi và theo dõi việc nuôi con nuôi theo quy định tại Điều 23 Luật Nuôi con nuôi đã số được thực

hiện nghiêm túc; cha, mẹ nuôi theo định kỳ thực hiện báo cáo tình hình phát triển của con nuôi. Kết quả cho thấy, phần lớn trẻ em được nhận làm con nuôi có thể chất, tinh thần phát triển tốt; có sự tiến bộ trong việc hòa nhập của con nuôi với cha mẹ nuôi, gia đình, cộng đồng; cha, mẹ nuôi đều quan tâm chăm sóc con nuôi chu đáo, tạo cho trẻ được sống trong môi trường tốt nhất.

Theo thống kê số liệu tính từ ngày 01/01/2011 đến ngày 31/12/2020, số lượng đăng ký nuôi con nuôi trong nước trên địa bàn tỉnh Bình Định là 115 trường hợp, chưa có trường hợp nào bị thu hồi hoặc hủy bỏ và chưa xảy ra trường hợp vi phạm, tranh chấp trong việc giải quyết nuôi con nuôi.

1.2. Đánh giá về kết quả ứng dụng công nghệ thông tin trong đăng ký việc nuôi con nuôi, công tác lưu trữ hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi

UBND tỉnh Bình Định đã trang bị máy tính cho công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã để thực hiện cài đặt phần mềm hộ tịch và thực hiện công tác đăng ký nuôi con nuôi trên địa bàn.

Việc lưu trữ hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi trong nước được thực hiện theo đúng quy định tại Thông tư số 12/2011/TT-BTP ngày 27/6/2011 của Bộ Tư pháp về việc ban hành và hướng dẫn việc ghi chép, lưu trữ, sử dụng biểu mẫu nuôi con nuôi và Thông tư số 24/2014/TT-BTP ngày 29/12/2014 của Bộ Tư pháp sửa đổi, bổ sung một số điều của Thông tư số 12/2011/TT-BTP trước đây và Thông tư số 10/2020/TT-BTP ngày 28/12/2020 của Bộ Tư pháp về việc ban hành và hướng dẫn ghi chép, sử dụng, quản lý và lưu trữ sổ, mẫu giấy tờ, hồ sơ nuôi con nuôi hiện nay.

2. Đối với công tác nuôi con nuôi nước ngoài

2.1. Đánh giá về những kết quả đạt được

- Việc lập hồ sơ trẻ em có nhu cầu được nhận làm con nuôi và kết quả rà soát, đánh giá năng lực các cơ sở trợ giúp xã hội tại địa phương

Để đảm bảo cho trẻ em có cơ hội được làm con nuôi nước ngoài, UBND tỉnh Bình Định đã chỉ đạo Sở Tư pháp chủ trì, phối hợp với Sở Lao động - Thương binh và Xã hội hướng dẫn các cơ sở trợ giúp xã hội đánh giá và lập hồ sơ trẻ em theo quy định của Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành. Từ ngày 01/01/2011 đến hết ngày 30/12/2020, Sở Lao động - Thương binh và Xã hội đã lập danh sách và hồ sơ 01 trẻ em gửi Sở Tư pháp để tìm gia đình thay thế trong nước.

- Phối hợp liên ngành trong giải quyết nuôi con nuôi ở địa phương

Việc ban hành Quy chế phối hợp liên ngành trong giải quyết việc nuôi con nuôi tại địa phương và kết quả của sự phối hợp giữa các cơ quan trong giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài tại địa phương. Sở Tư pháp, Sở Lao động - Thương binh và xã hội, Công an tỉnh, các cơ sở nuôi dưỡng, các cơ quan truyền thông đại chúng và các cơ quan khác trên địa bàn tỉnh hiện nay đang được thực hiện theo Quy chế phối hợp về giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Bình Định được ban hành (Quyết định số 74/2020/QĐ-UBND ngày 30/11/2020 ban hành Quy chế phối hợp về giải quyết việc nuôi con nuôi có

yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Bình Định). Theo đó, quy định nguyên tắc phối hợp; hình thức phối hợp; phối hợp trong việc lập Biên bản trẻ em bị bỏ rơi; phối hợp trong việc rà soát, tìm người nhận trẻ em làm con nuôi; phối hợp trong việc xác minh hồ sơ của trẻ em bị bỏ rơi được cho làm con nuôi có yếu tố nước ngoài; phối hợp trong việc lấy ý kiến cho trẻ em bị bỏ rơi làm con nuôi có yếu tố nước ngoài; phối hợp trong việc xác nhận trẻ em đủ điều kiện cho làm con nuôi có yếu tố nước ngoài; phối hợp trong việc giới thiệu trẻ em ở Cơ sở trợ giúp xã hội làm con nuôi có yếu tố nước ngoài; phối hợp trong việc quản lý, sử dụng kinh phí giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài và đảm bảo kinh phí cho việc giải quyết nuôi con nuôi; trách nhiệm của Sở Tư pháp; trách nhiệm của Sở Y tế; trách nhiệm của Công an tỉnh; trách nhiệm của Văn phòng UBND tỉnh; trách nhiệm của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội; trách nhiệm của Cơ sở trợ giúp xã hội; trách nhiệm của Ủy ban nhân dân cấp huyện và Ủy ban nhân dân cấp xã; trách nhiệm Sở Thông tin và Truyền thông; Báo Bình Định; Đài Phát thanh và Truyền hình Bình Định; Đài Truyền thanh cấp huyện, cấp xã; trách nhiệm của Sở Tài chính và các cơ quan, tổ chức, cá nhân khác trong việc giải quyết nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Bình Định.

- Xác minh nguồn gốc của trẻ em bị bỏ rơi được cho làm con nuôi

Từ ngày 01/01/2011 đến ngày 31/12/2020, việc giải quyết cho trẻ em Việt Nam làm con nuôi nước ngoài tại địa phương rất ít, chỉ có 02 trường hợp giải quyết nuôi con nuôi nước ngoài. Căn cứ quy định pháp luật về nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài, Sở Tư pháp đã thực hiện thủ tục hành chính theo quy định của Luật Nuôi con nuôi, sau khi nhận được thông báo của Bộ Tư pháp, Sở Tư pháp trình UBND tỉnh Bình Định quyết định cho trẻ em làm con nuôi nước ngoài; đăng ký việc nuôi con nuôi theo quy định và tổ chức lễ giao nhận nuôi con nuôi, sau khi giao nhận con nuôi, Sở Tư pháp đã thực hiện gửi Bộ Tư pháp quyết định cho trẻ em làm con nuôi nước ngoài, biên bản giao nhận con nuôi, đồng thời gửi Ủy ban nhân dân cấp xã nơi thường trú của trẻ.

- Giám sát, quản lý việc tiếp nhận và sử dụng các khoản hỗ trợ nhân đạo cho trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt ở cơ sở nuôi dưỡng nhằm bảo đảm công khai, minh bạch và đúng pháp luật

Hiện nay, các cơ sở nuôi dưỡng trên địa bàn tỉnh Bình Định chưa tiếp nhận các khoản hỗ trợ nhân đạo nào từ cá nhân, tổ chức trong và ngoài nước.

- Ứng dụng công nghệ thông tin trong việc đăng ký nuôi con nuôi, công tác lưu giữ hồ sơ việc đăng ký nuôi con nuôi

Hiện nay, chưa có phần mềm đăng ký nuôi con nuôi dùng chung toàn quốc và số vụ đăng ký nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài ít nên tỉnh Bình Định chưa xây dựng cơ sở dữ liệu về nuôi con nuôi nước ngoài phục vụ công tác quản lý nhà nước về nuôi con nuôi và yêu cầu của việc thực hiện Công ước La Hay.

Việc lưu trữ hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi nước ngoài được thực hiện theo đúng quy định tại Thông tư số 12/2011/TT-BTP, Thông tư số 24/2014/TT-BTP

ngày 29/12/2014 của Bộ Tư pháp sửa đổi, bổ sung một số điều của Thông tư số 12/2011/TT-BTP trước đây và Thông tư số 10/2020/TT-BTP hiện nay.

2.2. Đánh giá việc thực hiện các quy định liên quan đến vấn đề tài chính trong việc đăng ký nuôi con nuôi

- Giai đoạn trước ngày 01/01/2017

Trong giai đoạn này, lệ phí, chi phí giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài được thực hiện theo quy định tại Nghị định số 19/2011/NĐ-CP và Thông tư liên tịch số 146/2012/TTLT-BTC-BTP ngày 07/9/2012 của liên bộ Bộ Tài chính và Bộ Tư pháp quy định việc lập dự toán, quản lý, sử dụng và quyết toán kinh phí hoạt động chuyên môn, nghiệp vụ trong lĩnh vực nuôi con nuôi từ nguồn thu lệ phí đăng ký nuôi con nuôi, lệ phí cấp, gia hạn, sửa đổi giấy phép của tổ chức con nuôi nước ngoài, chi phí giải quyết nuôi con nuôi nước ngoài. Theo các văn bản này, việc thu lệ phí đăng ký nuôi con nuôi được thực hiện đối với đăng ký nuôi con nuôi trong nước, nuôi con nuôi nước ngoài và đăng ký nuôi con nuôi tại Cơ quan đại diện Việt Nam ở nước ngoài. Tuy nhiên, một số việc đăng ký nuôi con nuôi lại không quy định mức thu lệ phí như: đăng ký lại việc nuôi con nuôi (kể cả nuôi con nuôi trong nước và nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài); ghi chú việc nuôi con nuôi đã đăng ký tại cơ quan có thẩm quyền của nước ngoài hoặc đăng ký nuôi con nuôi cho người nước ngoài thường trú ở Việt Nam nhận con nuôi (*trường hợp này, hồ sơ của người nhận con nuôi và người được giới thiệu làm con nuôi được nộp cho Sở Tư pháp nơi người được giới thiệu làm con nuôi thường trú nhưng Sở Tư pháp lại không phải là cơ quan có thẩm quyền thu lệ phí theo Điều 41 Nghị định số 19/2011/NĐ-CP*)..., trong khi để giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài phải có nhiều hoạt động đòi hỏi tốn nhiều thời gian, công sức và các chi phí như xác minh, làm rõ nguồn gốc trẻ em được giới thiệu làm con nuôi, tổ chức lấy ý kiến của những người có liên quan... và ngân sách nhà nước không có nguồn kinh phí để đảm bảo cho các hoạt động này.

- Giai đoạn từ ngày 01/01/2017 đến 31/12/2020

Trong giai đoạn này, tỉnh Bình Định chưa phát sinh khoản lệ phí được Cục Con nuôi điều chuyển từ nguồn thu lệ phí giải quyết việc nuôi con nuôi nước ngoài theo Điều 8 Nghị định số 114/2016/NĐ-CP.

- Tình hình sử dụng chi phí giải quyết nuôi con nuôi nước ngoài theo quy định tại Thông tư liên tịch số 146/2012/TTLT-BTC-BTP ngày 7/9/2012 của Bộ trưởng Bộ Tài chính và Bộ trưởng Bộ Tư pháp quy định việc lập dự toán, quản lý, sử dụng và quyết toán kinh phí hoạt động chuyên môn, nghiệp vụ trong lĩnh vực nuôi con nuôi từ nguồn chi phí giải quyết nuôi con nuôi

Việc điều chuyển lệ phí liên quan đến giải quyết đăng ký nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trước đây được thực hiện theo Nghị định số 19/2011/NĐ-CP. Theo đó, Sở Tư pháp trực tiếp tiếp nhận khoản chi phí liên quan đến giải quyết nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài do Cục Con nuôi điều chuyển về. Sau khi Thông tư số 146/2012/TTLT-BTC-BTP có hiệu lực, khoản chi phí này đã được chuyển về tài khoản của Kho bạc nhà nước tỉnh.

3. Về công tác kiểm tra, thanh tra giải quyết việc nuôi con nuôi

Trong thời gian qua, Sở Tư pháp tham mưu giúp Ủy ban nhân dân tỉnh tổ chức kiểm tra 159 xã, phường, thị trấn tại 11 huyện, thị xã, thành phố trên địa bàn tỉnh. Qua đó, kịp thời phát hiện những vi phạm, sai sót để có sự chấn chỉnh kịp thời và tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc trong quá trình thực hiện, góp phần nâng cao hiệu quả trong công tác quản lý nhà nước về nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh.

4. Về công tác xử lý các hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến việc nuôi con nuôi

Tính đến thời điểm hiện nay, trên địa bàn tỉnh chưa phát sinh hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến việc nuôi con nuôi.

III. NHỮNG KHÓ KHĂN, VƯỚNG MẮC VÀ NGUYÊN NHÂN

1. Khó khăn trong công tác đăng ký nuôi con nuôi trong nước

1.1. Lập hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi (xin cấp Phiếu lý lịch tư pháp, khám sức khỏe...)

Theo quy định tại Điều 17 Luật Nuôi con nuôi thì người nhận con nuôi phải có Phiếu lý lịch tư pháp và Giấy khám sức khỏe. Tuy nhiên, quy định này gây khó khăn đối với những người có nhu cầu nhận nuôi con nuôi ở vùng sâu, vùng xa.

1.2. Thực hiện thủ tục đăng ký nuôi con nuôi (kiểm tra, xác minh hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi, đánh giá điều kiện của người nhận con nuôi và người được nhận làm con nuôi, lấy ý kiến của những người liên quan về việc cho trẻ em làm con nuôi, phối hợp với các cơ quan hữu quan trong giải quyết việc nuôi con nuôi...)

- Tại điểm c khoản 1 Điều 14 Luật Nuôi con nuôi quy định “*Người nhận con nuôi phải có điều kiện về sức khỏe, kinh tế, chỗ ở bảo đảm cho việc chăm sóc, nuôi dưỡng, giáo dục con nuôi*”. Tuy nhiên, trên thực tế không có căn cứ xác định tiêu chuẩn “*có điều kiện về kinh tế*”. Vì vậy, mỗi nơi áp dụng theo một cách khác nhau (dựa vào việc người nhận con nuôi có việc làm hoặc có thu nhập ổn định...). Ngoài ra, việc xác định “*chỗ ở bảo đảm cho việc chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục con nuôi*” cũng khó khăn vì trong một số trường hợp người nhận con nuôi cung cấp thông tin không đúng với hoàn cảnh thực tế của mình.

- Về trách nhiệm tìm gia đình thay thế cho trẻ em: Tại điểm b khoản 2 Điều 15 Luật Nuôi con nuôi quy định trường hợp trẻ em có cha mẹ đẻ, người thân thích không còn khả năng nuôi dưỡng thì báo với Ủy ban nhân dân cấp xã để tìm gia đình thay thế cho trẻ em. Tuy vậy, không có cơ sở để xác định thế nào là “*không có khả năng nuôi dưỡng*” nên hầu như không có trẻ em nào được tìm gia đình thay thế đối với những trường hợp này.

- Theo quy định của Luật Nuôi con nuôi thì việc nhận nuôi con nuôi phải được sự đồng ý của cha, mẹ đẻ hoặc của người giám hộ của trẻ em được nhận làm con nuôi. Tuy nhiên, vẫn có tình trạng sau khi sinh con, cha mẹ đẻ cho con làm con

nuôi nhưng chỉ viết giấy tay, cung cấp giấy chứng sinh... mà không để lại địa chỉ hoặc để lại địa chỉ nhưng lại là địa chỉ giả. Do đó, khi tiến hành thủ tục đăng ký nuôi con nuôi, Ủy ban nhân dân cấp xã không thể liên hệ được với cha, mẹ đẻ để lấy ý kiến đồng ý theo quy định của pháp luật.

1.3. Thay đổi hộ tịch cho con nuôi, theo dõi tình hình phát triển của con nuôi; chấm dứt việc nuôi con nuôi; thu hồi, hủy bỏ Giấy chứng nhận việc nuôi con nuôi

- *Thay đổi hộ tịch cho con nuôi:* Sau khi nhận con nuôi, nhiều trường hợp cha, mẹ nuôi muốn thay đổi dân tộc của con nuôi sang dân tộc của cha, mẹ nuôi nhưng pháp luật dân sự và pháp luật hộ tịch hiện nay thì việc thay đổi dân tộc của con nuôi theo cha, mẹ nuôi không thuộc phạm vi thay đổi hộ tịch.

- *Theo dõi tình hình phát triển của con nuôi*

Tại khoản 1 Điều 23 Luật Nuôi con nuôi quy định: “*Sáu tháng một lần trong thời hạn 03 năm, kể từ ngày giao nhận con nuôi, cha mẹ nuôi có trách nhiệm thông báo cho Ủy ban nhân dân cấp xã nơi họ thường trú về tình trạng sức khỏe, thể chất, tinh thần, sự hòa nhập của con nuôi với cha mẹ nuôi, gia đình, cộng đồng*”. Tuy nhiên, trường hợp người nhận nuôi chuyển đi cư trú ở địa phương khác thì Ủy ban nhân dân cấp xã nơi thường trú mới không thể biết mối quan hệ nuôi con nuôi để theo dõi, nhắc nhở cha mẹ nuôi việc thực hiện quy định này.

- *Chấm dứt việc nuôi con nuôi*

+ Theo quy định tại khoản 3 Điều 8 của Luật Nuôi con nuôi thì: “*Một người chỉ được làm con nuôi của một người độc thân hoặc của cả hai người là vợ chồng*”. Tuy nhiên, trong trường hợp cha mẹ nuôi không còn đủ điều kiện nuôi dưỡng hoặc chết, có người khác muốn nhận trẻ em làm con nuôi nhưng cơ quan có thẩm quyền không thể đăng ký nuôi con nuôi vì quan hệ nuôi con nuôi đã xác lập trước đây không thuộc các trường hợp được chấm dứt quan hệ nuôi con nuôi theo quy định tại Điều 25 Luật Nuôi con nuôi.

+ Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành chưa đề cập đến việc hủy nuôi con nuôi mà chỉ quy định các căn cứ chấm dứt việc nuôi con nuôi mặc dù trên thực tế tình trạng vi phạm các điều kiện nuôi con nuôi vẫn xảy ra.

- *Thu hồi, hủy bỏ Giấy chứng nhận việc nuôi con nuôi*

Pháp luật về nuôi con nuôi hiện nay chưa quy định trình tự, thủ tục, thẩm quyền thu hồi, hủy bỏ đối với Giấy chứng nhận nuôi con do Ủy ban nhân dân cấp xã cấp hoặc Quyết định cho trẻ em làm con nuôi nước ngoài do Ủy ban nhân dân tỉnh cấp đối với các trường hợp vi phạm về quy trình, thủ tục, thẩm quyền đăng ký nuôi con nuôi.

1.4. Giải quyết nuôi con nuôi đối với trẻ em sống ở cơ sở nuôi dưỡng; đối với các trường hợp tự thỏa thuận cho nhận con nuôi; đối với trẻ em sống tại cơ sở tôn giáo; đối với trẻ em sống ở khu vực biên giới

- *Giải quyết nuôi con nuôi đối với trẻ em sống ở cơ sở nuôi dưỡng*

Có một số trường hợp là trẻ em được sống tại cơ sở nuôi dưỡng vì cha, mẹ không có điều kiện để nuôi dưỡng nên được đưa vào các cơ sở nuôi dưỡng. Đối với các trường hợp này cha, mẹ để chỉ muốn gửi trẻ em vào cơ sở để trẻ được nuôi dưỡng chứ không muốn cho trẻ cho làm con nuôi.

- Giải quyết nuôi con nuôi đối với các trường hợp tự thỏa thuận cho nhận con nuôi

Hiện nay vẫn còn tình trạng người dân tự thỏa thuận cho, nhận nuôi con nuôi nhưng không làm thủ tục đăng ký tại cơ quan nhà nước có thẩm quyền, điều này ngoài việc ảnh hưởng đến quyền lợi hợp pháp của cha, mẹ nuôi và con nuôi còn gây khó khăn cho công tác quản lý nhà nước.

- Giải quyết nuôi con nuôi đối với trẻ em sống tại cơ sở tôn giáo

Số trẻ em được đưa vào nhà chùa hoặc các cơ sở tôn giáo khác là do hoàn cảnh gia đình khó khăn và có sự tự nguyện của cha mẹ, trẻ em và sự đồng ý của nhà chùa về nuôi dưỡng, giáo dục trẻ em. Ngoài ra, có một số trường hợp nhà chùa nhận trẻ em bị bỏ rơi hoặc từ các cơ sở khác về nuôi dưỡng. Lý do các sư, các cơ sở tôn giáo xin đăng ký nuôi con nuôi là vì mục đích nhân đạo, từ thiện, giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn có nguyện vọng vào chùa. Có thể nói, vấn đề con nuôi nhà chùa rất phổ biến nhưng phần lớn đều không đến cơ quan có thẩm quyền thông báo để được hướng dẫn thủ tục đăng ký nuôi con nuôi. Do đó, bên cạnh việc tuyên truyền, phổ biến pháp luật về nuôi con nuôi, địa phương đã có nhiều biện pháp phối hợp với nhà chùa trong việc giải quyết nuôi con nuôi đối với các trường hợp này theo đúng quy định.

- Giải quyết nuôi con nuôi đối với trẻ em sống ở khu vực biên giới

Bình Định là tỉnh không có đường biên giới giáp với các nước nên từ khi triển khai Luật Nuôi con nuôi đến nay, trên địa bàn tỉnh không có trường hợp nào đăng ký nuôi con nuôi ở khu vực biên giới.

1.5. Áp dụng Điều 16 Luật Nuôi con nuôi (giải quyết việc nuôi con nuôi đối với trường hợp đăng ký nhu cầu nhận con nuôi)

Tính đến thời điểm hiện tại trên địa bàn tỉnh Bình Định chưa phát sinh trường hợp nào.

1.6. Những khó khăn khác

Việc tìm gia đình thay thế cho trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt ở trong nước rất khó khăn, đối với các trường hợp có nhu cầu nhận con nuôi trong nước đều mong muốn nhận nuôi những trẻ em khỏe mạnh và lựa chọn giới tính và không muốn nhận nuôi trẻ ốm đau, bệnh tật; công tác theo dõi tình hình phát triển của con nuôi chưa được các cha mẹ nuôi thực hiện nghiêm túc, tuy nhiên còn có một số trường hợp cha, mẹ nuôi sau khi nhận con nuôi không thực hiện thông báo cho Ủy ban nhân dân cấp xã nơi họ thường trú.

2. Khó khăn trong công tác đăng ký nuôi con nuôi nước ngoài

Việc điều chuyển lệ phí liên quan đến giải quyết đăng ký nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trước đây được thực hiện theo Nghị định số 19/2011/NĐ-CP. Theo đó, Sở Tư pháp trực tiếp tiếp nhận khoản chi phí liên quan đến giải quyết nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài do Cục Con nuôi điều chuyển về. Sau khi Thông tư số 146/2012/TTLT-BTC-BTP có hiệu lực, khoản chi phí này đã được chuyển về tài khoản của Kho bạc nhà nước tỉnh. Tuy nhiên, số tiền được chuyển về ít (tính trên cơ sở số lượng hồ sơ giải quyết theo năm), thủ tục rút tiền tại Kho Bạc nhà nước tỉnh lại phức tạp nên Sở Tư pháp không thực hiện việc rút dự toán và sử dụng phần lệ phí liên quan đến chi phí, lệ phí nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài để chi cho các hoạt động chuyên môn nghiệp vụ về nuôi con nuôi theo quy định của pháp luật.

3. Nguyên nhân

3.1. Nguyên nhân khách quan

- Việc thực hiện Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành chịu ảnh hưởng, tác động của các ngành luật khác như Luật Hôn nhân và Gia đình, Luật Hộ tịch... Do đó, khi nội dung pháp luật này có sự điều chỉnh, sửa đổi, bổ sung thì dẫn đến khó khăn trong việc điều chỉnh những quy định của Luật để đảm bảo phù hợp, kịp thời điều chỉnh cho đồng bộ.

- Chế tài xử lý đối với các hành vi vi phạm về nuôi con nuôi còn hạn chế, tính răn đe chưa cao.

3.2. Nguyên nhân chủ quan

- Công tác phối hợp giữa các cơ quan hữu quan trong công tác nuôi con nuôi chưa hiệu quả, chưa thực hiện đầy đủ, đúng quy định của Luật và các văn bản hướng dẫn thi hành.

- Trình độ chuyên môn của một số ít công chức Tư pháp - Hộ tịch trong lĩnh vực nuôi con nuôi còn hạn chế (nhất là đối với những địa phương ở vùng sâu, vùng xa); hơn nữa, do công việc của công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã nhiều, đội ngũ công chức Tư pháp - Hộ tịch thường xuyên thay đổi nên ảnh hưởng đến việc triển khai thi hành Luật và các văn bản hướng dẫn thi hành.

- Trình độ nhận thức của người dân (nhất là đối với đồng bào dân tộc thiểu số vùng sâu, vùng xa) về quy định của Luật Nuôi con nuôi còn hạn chế nên không thực hiện đúng, đầy đủ thủ tục đăng ký nuôi con nuôi (như: đối với trẻ em bị bỏ rơi không có thủ tục thông báo cho cơ quan có thẩm quyền để lập biên bản hoặc có trường hợp tự ý đem trẻ em về nuôi mà không đăng ký).

IV. KIẾN NGHỊ, ĐỀ XUẤT

1. Về công tác hoàn thiện thể chế về nuôi con nuôi

- Cần sửa đổi, bổ sung các quy định pháp luật về cho, nhận nuôi con nuôi đối với gia đình chính sách, người có công; nghiêm cấm hành vi lợi dụng việc làm con nuôi của các đối tượng này để hưởng chế độ, chính sách ưu đãi của

Nhà nước; bổ sung quy định về thu lệ phí đối với đăng ký lại việc nuôi con nuôi.

- Đề nghị bổ sung quy định việc hủy nuôi con nuôi vì thực tế tình trạng vi phạm các điều kiện nuôi con nuôi vẫn xảy ra nhưng Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành không có quy định.

- Đề nghị sớm xây dựng cơ sở dữ liệu về nuôi con nuôi phục vụ công tác quản lý nhà nước về nuôi con nuôi và yêu cầu của việc thực hiện Công ước La Hay; chỉ đạo việc xử lý theo quy định pháp luật đối với các hành vi lợi dụng việc nuôi con nuôi để trục lợi, bóc lột sức lao động, xâm hại tình dục...

- Đề nghị Bộ Tư pháp phối hợp với Bộ Tài chính sớm ban hành Thông tư mới thay thế Thông tư số 146/2012/TTLT-BTC-BTP theo hướng quy định cụ thể việc sử dụng nguồn chi phí giải quyết nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài do Bộ Tư pháp điều chuyển về cho các địa phương.

2. Về các biện pháp tăng cường hiệu quả thực hiện Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay

- Tăng cường công tác tập huấn và hướng dẫn kỹ năng, nghiệp vụ công tác giải quyết việc nuôi con nuôi.

- Tiếp tục đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật bằng nhiều hình thức để nâng cao nhận thức, ý thức chấp hành, thực hiện quy định của pháp luật về nuôi con nuôi, đặc biệt là quy định về đăng ký nuôi con nuôi, hạn chế tình trạng tự ý đưa trẻ em về nuôi hoặc thỏa thuận đưa trẻ em về nuôi dưỡng nhưng không đăng ký tại cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

Trên đây là nội dung tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay số 33 về bảo vệ trẻ em và hợp tác trong lĩnh vực nuôi con nuôi quốc tế, Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định kính báo cáo Bộ Tư pháp./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Cục Con nuôi - Bộ Tư pháp;
- CT, các PCT UBND tỉnh;
- Sở Tư pháp;
- CVP UBND tỉnh;
- Lưu: VT, K3, K11.

TM. ỦY BAN NHÂN DÂN
KT. CHỦ TỊCH
PHÓ CHỦ TỊCH

Nguyễn Tự Công Hoàng